कोशी प्रदेश सरकार
उद्योग, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशनालय
विराटनगर, नेपाल

कोशी प्रदेशको कृषि क्षेत्रसँग सम्बन्धित तथ्याङ्क तथा विवरणहरु (आ.व. २०८२।०८३)

१. कोशी प्रदेशमा कृषिमा आवद्ध जनसंख्या

कोशी प्रदेशको कुल जनसंख्या ४९,६१,४१२ मध्ये करिब ६२.७ प्रतिशत अर्थात ३१,१०,८०५ जनसंख्या कृषि पेशा तथा व्यवसायमा आवद्ध रहेका छन्।

२. कोशी प्रदेशको कुल कृषियोग्य जमिन र कृषि जमिनमा सिंचाई सुविधा

आ.व. २०८२।०८३ मा कोशी प्रदेशको कुल क्षेत्रफल २५,९०,६०० हेक्टर मध्ये करिब ३१.३८ प्रतिशत अर्थात ८,१२,९३०.२८ हेक्टर क्षेत्रफल कृषियोग्य/खेतीयोग्य रहेको छ। कृषियोग्य जमिनमध्ये करिब ३,५९,९६० हेक्टर क्षेत्रफलमा सिंचाई सुविधा पुगेको छ भने सिंचाई पुगेको क्षेत्रफलको करिब ३७.३ प्रतिशत अर्थात १,३४,२६५.०८ हेक्टर क्षेत्रफलमा वर्षैभरी सिंचाई (Year Round Irrigation) सुविधा पुगेको छ।

३. खेतीयोग्य जमिनमध्ये खेती गरिएको जमिन (प्रतिशत)

कोशी प्रदेशको खेतीयोग्य जमिन ८,१२,९३०.२८ हेक्टरमध्ये करिब ८६.७८ प्रतिशत अर्थात ७,०५,४६१ हेक्टर जमिनमा खेती गरिएको (Cultivated) छ।

४. मुख्यमुख्य कृषि बालीको न्यूनतम समर्थन मूल्य

नेपाल सरकार मन्त्रीपरिषदद्वारा निर्धारण गरिएँको विभिन्न बालीहरुको न्यूनतम समर्थन/खरिद मूल्य सम्बन्धी विवरण (आ.व. २०८२।०८३)

क्र.स	बाली/प्रकार	समर्थन मूल्य/खरिद मूल्य	इकाई	तोकिएको मूल्य		कैफियत
				आ.व. २०८१।०८२	आ.व. २०८२।०८३	
१	धान (मोटा)	न्यूनतम समर्थन मूल्य	रू. प्रति क्विण्टल	३४१०.५१	३४६३.८१	
२	धान (मध्यम)		रू. प्रति क्विण्टल	३५८०.६२	३६२८.३३	
३	धान (चैते)		रू. प्रति क्विण्टल	२८००.६९	२८५९.४९	१८% सम्म चिस्यान भएको
४	गहुँ		रू. प्रति क्विण्टल	३८६७.३८	३९४५	
५	उखु	न्यूनतम समर्थन मूल्य	रू. प्रति क्विण्टल	५८५	६२०	
		सरकारले उपलब्ध गराउने प्रवर्द्धन खर्च	रू. प्रति क्विण्टल	३५	७०	

वरिष्ठ बागवानी विकास अधिकृत
(अधिकृतस्तर नवौं तह)

निर्देशक
(अधिकृतस्तर एघारौं तह)

* <u>आ.व. २०८२।०८३ को लागि कफीको न्यूनतम समर्थन मूल्य</u>

२०८२ मंसिर १ गतेदेखि लागु हुने गरी यस वर्षको कच्चा कफीको मूल्य देहाय बमोजिम तोकिएको छ।

क) <u>फ्रेस चेरी कफी (केलाएर छानेको खफिलाई A ग्रेड मानिने)</u>

ग्रेड A रु. १०५।— प्रति के.जी (८०० मिटरभन्दा माथि, प्राङ्गारिक पद्वती अपनाएर उत्पादन गरिएको, ठिक्क पाकेको, पानीमा राख्दा डुब्ने।

ख) <u>पार्चमेन्ट कफी</u>

ग्रेड A रु. ५३५।— प्रति के.जी (ग्रेड A गुणस्तरको फ्रेस चेरीबाट उत्पादन भएको, पानीमा राख्दा डुब्ने, ११ % चिस्यान भएको कफी पार्चमेन्टलाई ग्रेड A मानिने)

ग्रेड B रु. ४८२।— प्रति के.जी (ग्रेड B गुणस्तरको कफीबाट उत्पादन भएको पार्चमेन्टलाई ग्रेड B मानिने)

ग) <u>ड्राई चेरी कफी</u>

ग्रेड A रु. २८०।- प्रति के.जी (ग्रेड A गुणस्तरको फ्रेस चेरीबाट उत्पादन भएको ड्राई चेरीलाई ग्रेड A मानिने)

ग्रेड B रु. २४७।- प्रति के.जी (ग्रेड B गुणस्तरको फ्रेस चेरीबाट उत्पादन भएको ड्राई चेरीलाई ग्रेड B मानिने)

विभिन्न वर्षहरुमा तोकिएको कफी बालीको न्यूनतम समर्थन मूल्य (प्रति के.जी)

क्र.स	कफीको प्रकार	वि.सं २०८०	वि.सं २०८१	वि.सं २०८२
१	फ्रेस चेरी A	१००	१०५	१०५
२	फ्रेस चेरी B	९०	९५	९५
३	पार्चमेन्ट A	५००	५३५	५३५
४	पार्चमेन्ट B	४५०	४८२	४८२
५	ड्राई चेरी A	२००	२८०	२८०
६	ड्राई चेरी B	१५०	२४७	२४७

५. राष्ट्रिय कृषि आधुनिकीकरण कार्यक्रम अन्तर्गत कोशी प्रदेशमा आ.व. २०८२।०८३ मा संचालनमा रहेका पकेट, ब्लक, जोन र सुपरजोनको विवरण

आ.व. २०८२।०८३ देखि साबिकको प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजनाको नाम परिवर्तन भई राष्ट्रिय कृषि आधुनिकीकरण कार्यक्रम कायम भएको छ। जसअन्तर्गत यस प्रदेशमा संचालित पकेट, ब्लक, जोन र सुपरजोनको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

वरिष्ठ बागवानी विकास अधिकृत
(अधिकृतस्तर नवौं तह)

निर्देशक
(अधिकृतस्तर एघारौं तह)

कृषि विकास निर्देशनालय
विराटनगर, नेपाल

क) आ.व. २०८२।०८३ मा संचालनमा रहेका पकेटहरुको विवरण

क.सं	बालीको नाम	पकेटको संख्या	
		आ.व.२०८२।०८३ मा स्थापना भएका (नयाँ)	गत आ.व. २०८१।०८२ को निरन्तरता (पुरानो)
१	अकबरे खुर्सानी	०	२
२	अदुवा/बेसार	५	२
३	अलैंची	२	२
४	आलु	२	९
५	केरा	०	१
६	गहुँ	१	०
८	च्याउ	०	३
९	तरकारी	८	१३
१०	तोरी	१	०
११	दलहन	०	२
१२	धान	१	५
१३	मकै	४	४
१४	सुन्तलाजात फलफूल	३	१३
१५	मकै	३	१
जम्मा		३०	५७

ख) आ.व. २०८२।०८३ मा संचालनमा रहेका ब्लकहरुको विवरण

आ.व. २०८२।०८३ मा कोशी प्रदेशको १० वटा जिल्लाहरु (झापा, मोरङ, सुनसरी र उदयपुर बाहेक) मा ७ वटा बालीहरुमा देहाय विवरण बमोजिमको ब्लक विकास कार्यक्रम संचालनमा रहेको छ।

क.स.	जिल्ला	बाली	छनोट भएको स्थानीय तह र वडा नं
१	ताप्लेजुङ	सुन्तला	मेरिङदेन गाउँपालिका वडा नं- ३
२	पाँचथर	सुन्तला	फालेलुङ गाउँपालिका वडा नं ७ र ८
३	इलाम	कफी	फकफोकथुम गाउँपालिका वडा नं ३, आमचोक

उद्योग, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशनालय
विराटनगर, नेपाल

४	संखुवासभा	तरकारी	धर्मदेवी नगरपालिका
५	तेह्रथुम	सुन्तलाजात फलफूल	छथर गाउँपालिका वडा नं ४, ५ र ६
६	धनकुटा	आँप	छथर जोरपाटी गाउँपालिका वडा नं ३ र ४
७	भोजपुर	आलु	पैवादुङ्मा गाउँपालिका-१
८	सोलुखुम्बु	तरकारी	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका
९	खोटाङ	अलैंची	दिप्रुङ्ग चुईचुम्मा गाउँपालिका वडा नं-१
१०	ओखलढुङ्गा	सुन्तलाजात फलफूल	सिद्दिचरण नगरपालिका वडा नं-९, ज्यामिरे

ग) आ.व. २०८२।०८३ मा संचालनमा रहेका जोनहरुको विवरण

क्र.स.	जिल्ला	कार्यक्रम संचालन भएको बाली	शुरुवात भएको आ.व.	कार्यक्रम शुरुवात हुँदाको क्षेत्रफल (हे.)	आ.व. २०८२।०८३ को क्षेत्रफल (हे.)
१	इलाम	किवीफल	२०७५/७६	१५२	२६१.३५
		अलैंची	२०८१/८२	६०५	६२७.५
२	झापा	धान	२०७३/७४	१०००	४१००
		सुपारी	२०७५/७६	५००	९३०
		रबर	२०७५/७६	२४४	२५५
		मकै	२०७६/७७	५००	१०००
		तरकारी	२०८१/८२	५००	५००
		माछा	२०८१/८२	३६९	३८०
३	ताप्लेजुङ/पाँचथर	अलैंची	२०७५/७६	१०३०	२६६०
		आलु	२०७८/७९	५४३	१०६८.५
		मकै	२०७८/७९	८५५	१३०५
		सुन्तला	२०८१/८२	५२२	६८२.५
४	संखुवासभा	सुन्तला	२०७८/७९	२९.८	४०६.८
५	भोजपुर	सुन्तला	२०७८/७९	३८०	६६१

कृषि विकास निर्देशनालय
विराटनगर, नेपाल

६	ओखलढुंगा/ सोलुखुम्बु	आलु	२०७५/७६	७९१	११९८
		किवी	२०७५/७६	७५	१६८.४
		स्याउ	२०७८/७९	९	१५
		ओखर	२०७८/७९	२	१९.६
		सुन्तला	२०७३/७४	८३	४७५.७
		अदुवा/बेसार	२०७५/७६	९८	२७१
७	खोटाङ	मकै	२०७३/७४	३०३	८०४
		तरकारी	२०७८/७९	२९०	४६५
८	उदयपुर	सुन्तला	२०७३/७४	२४६	५७६
		अदुवा/बेसार	२०७५/७६	४१५	६६८
		बहुबाली	२०७६/७७	५००	३६२७
९	धनकुटा	तरकारी	२०७३/७४	७६२	१२३०
		सुन्तला	२०७८/७९	३३१	६०३
१०	तेह्रथुम	अलैंची	२०७६/७७	२८५	५४१
		तरकारी	२०७८/७९	४००	५१०
११	मोरङ/सुनसरी	अदुवा/बेसार	२०७३/७४	२५०	५६१
		धान	२०८१/८२	५००	२१६४
		धान	२०७५/७६	३५०	८०६
		तरकारी	२०७६/७७	४५८.८	१२९८
		तरकारी	२०७८/७९	५५०	८९७
		मौरी	२०८१/८२	५२२१	५७१८

वरिष्ठ बागवानी विकास अधिकृत
(... स्तर नवौं तह)

निर्देशक
(... एघारौं तह)

घ) आ.व. २०८२।०८३ मा संचालनमा रहेका सुपरजोनहरुको विवरण

क्र.स.	जिल्ला	कार्यक्रम संचालन भएको बाली	कार्यक्रम शुरुवात हुँदाको क्षेत्रफल (हे.)	आ.व. २०८२।०८३ को क्षेत्रफल (हे.)
१	झापा	धान	१०००	४१००
२	मोरङ	धान	५००	२१६४
३	संखुवासभा र भोजपुर	अलैंची	२३४६	२३४६

६. कोशी प्रदेशको प्रमुख खाद्यान्न तथा नगदेबालीको क्षेत्रफल, उत्पादन र उत्पादकत्व सम्बन्धी विवरण (आ.व. २०८२।०८३)

क्र.स.	बाली	आ.व. २०८१।०८२			आ.व. २०८२।०८३		
क) प्रमुख खाद्यान्न बालीहरु							
		क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)
१	धान	३,२८,१८२.९९	१४,६१,४१२.६२	४.४५	२,६९,६८६.१६	११,२९,७४९.६८	४.१९
२	मकै	२,७७,१६६.७२	११,६६,१४८.७२	४.२१	१९२७१८.३२	५९९३६३.९७	३.११
३	कोदो	५७२७४.०३	८५९७२.४८	१.५०	५७१६८.७९	८४२०७.९६	१.४७
४	फापर	२८९६.००	४७७५.१९	१.६५	१०३१.७३	१०१८.७४	१.०
ख) नगदे तथा मसला बालीहरु							
१	अलैंची	१४१९१.००	७१५०.१७	०.५०	१४१९५.८९	७६४५.७१	०.५४
२	कफी	९७७.३०	३१८.३९	०.३३	८३३.९३	४१६.३२	०.५०
३	किवीफल	८६८.८०	७३५६.५०	८.४७	९८०.५०	८०५१.९३	८.२१

७. कृषि बीमा कार्यान्वयनको विवरण र बीमालेख संख्या- यस सम्बन्धी निर्देशनालयमा विवरण नरहेको।

८. बाली रोगको निदान प्रयोगशालाको विवरण

कोशी प्रदेशको झुम्का, सुनसरीमा हाल एक बाली संरक्षण प्रयोगशाला रहेको छ। यस प्रयोगशालाले विभिन्न बालीनालीमा देखा परेका कीरा, रोग तथा अन्य समस्याहरुको पहिचान गरी तिनको रोकथाम तथा व्यवस्थापन गर्न प्रयोगशाला सेवा तथा सहयोग पुर्याउने गर्दछ। विभिन्न बाली बिरुवामा देखा परेका रोग, कीरा तथा अन्य समस्याको पहिचान तथा तिनले पुर्याएको क्षतीको नमूना संकलन मार्फत व्यवस्थापनमा सहयोग गरी जैविक विषादी तथा शुक्ष्म जीवाणहरुको उत्पादन तथा प्रयोग प्रवर्द्धन गर्ने गराउने तथा रासायनिक विषादीको प्रयोगलाई सुरक्षित तवरले व्यवस्थित गर्ने, एकीकृत शत्रुजीव व्यवस्थापन पद्धती (IPM), असल कृषि अभ्यास (GAP) अवलम्बन गर्न कृषकहरुलाई सहयोग गरने जस्ता कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने गर्दछ। यस प्रयोगशालाबाट आ.व. २०८२।०८३ मा जम्मा माथि उल्लेखित विषयहरुसँग सम्बन्धित जम्मा १० वटा कार्यक्रमहरु संचालन गरेको छ। जसमध्ये यस प्रदेशको विभिन्न स्थानहरुका ३३८ जना कृषकहरुको जम्मा ५४५ वटा बाली बिरुवाको रोग/कीराको नमुना परीक्षण, १५००

के.जी जैविक विषादी (ट्राईकोडर्मा) उत्पादन गरी कृषकहरुलाई वितरण, १०६ जना कृषकहरुको खाद्यान्न, फलफूल तथा तरकारी बालीमा देखिएका समस्याहरुको पहिचान तथा व्यवस्थापनका लागि सैद्धान्तिक तथा व्यवहारिक ज्ञान/सिप प्रदान, २१० जना कृषकहरुको सहभागीतामा ४ वटा विषादी सम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन, ६३ कृषकहरुको सहभागीतामा २ वटा आई.पि.एम. एप्रोच प्रदर्शन तथा जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन आदि जस्ता कार्यक्रमहरु संचालन गरेको छ। साराशंमा कुल ६०५ वटा समस्याग्रस्त बाली/बिरुवाको नमूना परीक्षण गर्दा ५७% कीराजन्य, ३३% रोगजन्य, ७% खाद्यतत्वको कमी र ३% निमाटोडजन्य समस्या रहेको पाईएको छ। परीक्षण गरिएको कीराजन्य समस्यामध्ये ५८% चपाउने कीरा, ३५% चुसाहा कीरा र ७% औंसा कीराको प्रकोप देखिएको छ। साथै, परीक्षण गरिएको रोगग्रस्त नमूनामध्ये ६३% ढुसीजन्य, १९% भाईरसजन्य र बाँकी १८% ब्याक्टेरियाजन्य रोगको संक्रमण देखिएको छ।

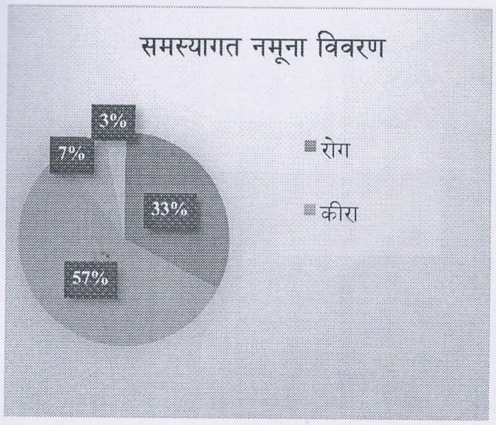

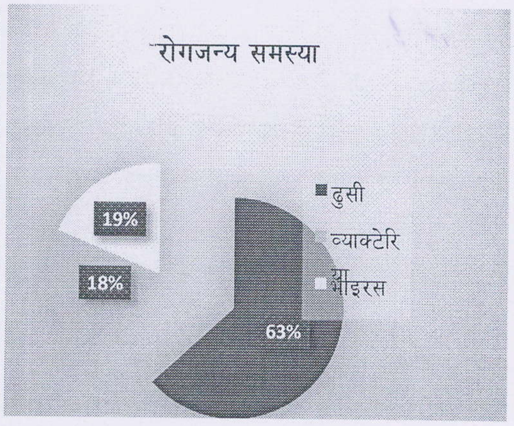

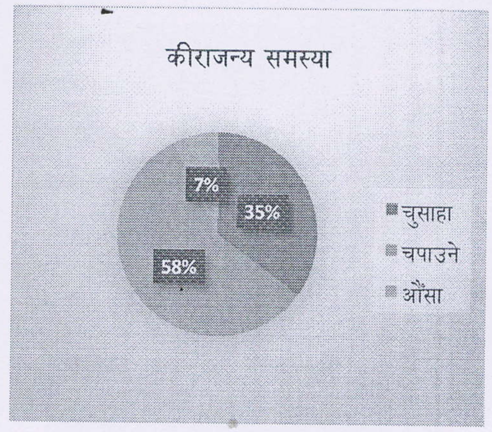

९. कृषि प्रसारको पहुँच (प्रतिशत)

सि.नं.	कार्यक्रमको नाम	लाभान्वित कृषक परिवार संख्या	लाभान्वित कृषक परिवार संख्या									
			लैंगिक			सामाजिक				आर्थिक		
			महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा	विपन्न	अन्य	जम्मा
१	प्रदेश सरकार	३२९६	१२७७	२०१९	३२९६	११७	१५२४	१६५५	३२९६	२१७९	११७७	३२९६
२	प्रदेश कृषि विकास कार्यक्रम	११०२८	५०४५	६१०८	११०२८	१११२	५१८१	४९८५	११०२८	३४३२.१३	७७२०.८७	११०२८
३	राष्ट्रिय कृषि आधुनिकीकरण कार्यक्रम	११३	५१	६२	११३	१९	४७	४७	११३	२४	८९	११३
४	सिंचाई आधुनिकीकरण अभिवृद्धि आयोजना	३३	१८	१५	३३	०	२६	७	३३	९	२४	३३
४	कृषि विभाग (संघ सशर्त)	५२६	२२२	३०४	५२६	४२	२०६	२७८	५२६	८०	४४६	५२६
५	वीउ प्रवर्द्धन तथा गुण नियन्त्रण कार्यक्रम	५६	२२	३४	५६	४	१९	३३	५६	११	४५	५६
प्रदेश सरकार जम्मा (क)		१४३२४	६३२२	८१२७	१४३२४	१२२९	६७०५	६६४०	१४३२४	५६११	८८९८	१४३२४
नेपाल सरकार जम्मा (ख)		४६०६	१८३४	२७७२	४६०६	२२८	२०४७	२३३१	४६०६	२३९४	२२७२	४६०६
कुल जम्मा (ग)= (क)+(ख)		१८९३०	८१५६	१०८९९	१८९३०	१४५७	८७५२	८९७१	१८९३०	८००५	१११७०	१८९३०
प्रतिशत		१००	४३.०९	५७.५८		१३.३७	४६.२३	४७.३९		४२.२९	५९.०१	

कोशी प्रदेश सरकार
उद्योग, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशनालय
विराटनगर, नेपाल

१०.प्राङ्गारिक कृषिको अनुपात (प्रतिशत)- यस प्रदेशमा आ.व. २०८२।०८३ को प्राङ्गारिक कृषि सम्बन्धी विस्तृत विवरण तयारीकै चरणमा रहेको।

११.कृषि फार्म केन्द्रहरुको विवरण

यस प्रदेशमा, प्रदेश सरकार अन्तर्गत कृषि ज्ञान केन्द्र मातहत रहने गरी जम्मा २ वटा फार्म केन्द्रहरु रहेका छन्। जसमध्ये साबिकको बागवानी फार्म, जौबारी इलामलाई कृषि ज्ञान केन्द्र, इलाम मातहत रहने गरी फार्म व्यवस्थापन शाखा, जौबारी र साबिकको बागवानी फार्म, फाप्लु, सोलुखुम्बुलाई कृषि ज्ञान केन्द्र, सोलुखुम्बु मातहत रहने गरी फार्म व्यवस्थापन शाखा, फाप्लु अनुसार संचालनमा छन्। करिब ८,४०० रोपनी क्षेत्रफलमा फैलिएको जौबारी फार्ममा मुख्यतयाः विभिन्न प्रजातीको बीउ आलुहरु (जनकदेव, बिटे, निलेटुसे, खुमल सेतो, खुमल रातो, डेजिरे, झ्याले (स्थानीय) आदि उत्पादन हुने र सहुलियत मूल्यमा कृषकहरुलाई बिक्री/वितरण गर्ने गरिएको छ।साथै, ३१५ रोपनी क्षेत्रफलमा फैलिएको फाप्लु फार्ममा विभिन्न फलफूल (उच्च घनत्व स्याउ, आरु, आरुबखडा, किवी, नास्पाती आदि) र तरकारीको बेर्नाहरु उत्पादन गरी सहुलियत मूल्यमा कृषकहरुलाई बिक्री/वितरण हुँदै आएको छ। आ.व. २०८२।०८३ मा फार्म व्यवस्थापन शाखा, जौबारी, इलामबाट रु १० लाख ३९ हजार र फाप्लु सोलुखुम्बुबाट १३ लाख ७० हजार गरी कुल २४ लाख ९ हजार रुपैंया राजश्व संकलन भएको छ।

१२.आ.व. २०८१।०८२ र २०८२।०८३ को चैत्र मसान्तसम्म कृषि अनुदानको विवरण (विषय क्षेत्र, जिल्ला र रकम

कोशी प्रदेश सरकारले आ.व. २०८०।०८१ देखि प्रदेश सरकारबाट संचालन हुने अनुदानमा आधारित प्रदेश कृषि विकास कार्यक्रमहरुलाई स्थगित गरी ब्याजमा आधारित अनुदानका कार्यक्रमहरु संचालन गर्न शुरुवात गरेको छ।यद्यमी, आ.व. २०८१।०८२ मा संघीय सरकारबाट सशर्त वित्तीय हस्तान्तरणमार्फत ५०% अनुदानमा प्राप्त संचालित कार्यक्रमहरुको विवरण हुने देहाय बमोजिम रहेको छ।

रु हजारमा

क्र.सं.	ब.उ.शि.नं.	कार्यक्रम।आयोजनाको नाम		वार्षिक विनियोजित अनुदान रकम	खर्च भएको अनुदान रकम	अनुदानग्राही संस्था (संख्या)			जम्मा लाभान्वित कृषक संख्या
						समुह	सहकारी	उद्यमी	
१	३१२९११२१	प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना		१०८००	९७६६.४६५	६	७	१	१४१८
२	३१२९११२५	कृषि विभाग (संघ सशर्त)	उन्नत बीउ उत्पादनका लागि प्रोत्साहन अनुदान	२९८०	२१७३.०४	२	६	१	३७८१
			उन्नत र स्रोत बीउ उत्पादनका लागि पूर्वाधार विकास सहयोग कार्यक्रम	४३००	४३००	०	०	४	४
		कृषि विभाग (संघ सशर्त) जम्मा		७२८०	७०१३.०४	२	६	५	३७८५
दुई वटा कार्यक्रमको एकमुष्ट				१८०८०	१६७७९.५०	१०	१९	११	५२०३

नोटः आ.व. २०८२।०८३ को विवरण आउन बाँकी रहेको छ।

कृषि विकास अधिकृत

निर्देशक

कृषि विकास निर्देशनालय
विराटनगर, नेपाल

१३. कृषि सम्बद्ध तालिम प्राप्त एवं दक्ष जनशक्तिको विवरण (आ.व. २०८२।०८३)

प्रदेश कृषि विकास कार्यक्रम अन्तर्गत कृषि ज्ञान केन्द्रहरुमार्फत संचालित तालिम कार्यक्रम अन्तर्गत स्थलगत घुम्ती कृषक तालिम र जिल्ला स्तरीय कृषक तालिम संचालनमा रहेका छन्। मुख्यतयाः कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र, झुम्का, सुनसरीमार्फत विभिन्न विषयहरुमा कृषक तथा प्राविधिकस्तरीय व्यवसायीक खेती प्रविधि र क्षमता अभिवृद्धि तालिमहरु संचालन हुन्छन। आ.व. २०८२।०८३ मा संचालित तालिम तथा सहाबघीहरुको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

आ.व. २०८२।०८३ मा संचालित तालिम तथा सहभागीहरुक विवरण

क्र.स	तालिमको नाम र प्रकार	संचालन गर्ने निकाय	संचालित तालिमको संख्या	सहभागी कृषकको संख्या
क) कृषकस्तर				
१	स्थलगत घुम्ती कृषक तालिम	१४ वटै कृषि ज्ञान केन्द्रहरु	५८	१९५
२	जिल्लास्तर कृषक तालिम	११ वटा कृषि ज्ञान केन्द्रहरु	११	१५२७
३	व्यवसायिक तरकारी खेती प्रविधि तालिम	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र	४	९३
४	मिनिटिलर संचालन तथा मर्मत संभार तालिम	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र	३	६७
५	च्याउ उत्पादन तथा प्रशोधन तालिम	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र	१	२१
६	युवा कृषि उद्यमीहरुलाई उद्यमशिलता तथा व्यवसायिक खेती (मौरी पालन तालिम)	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र	२	४६
७	बीउ बिजन उत्पादन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र	२	६०
	जम्मा		८१	२००९
ख) प्राविधिकस्तर				
१	कृषि प्राविधिकहरुको प्राविधिक विषयमा क्षमता अभिबृद्धी तालिम (प्राविधिकस्तर)	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र	१	३७
२	माटो जाँच किटबक्स संचालन प्राविधिकस्तर तालिम	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र	१	१३
	जम्मा		२	३७
	कुल जम्मा (कृषकस्तर+प्राविधिकस्तर)		८३	२०४६

बागवानी विकास अधिकृत